

Ли Јуан

Универзитет Шандонг

Извршни потпредседник и професор

Института за међународне студије

Ћинан (НР Кина)

УДК 008:327(510)

327:316.4.063.34

316.32

Дискусија/чланак

Примљен: 08.04.2024.

Прихваћен: 17.04.2024.

doi: 10.5937/napredak5-50323

Стварање новог доба за глобални цивилизацијски развој кроз ширу размену и узајамно учење

Сажетак: Међународна сцена последњих година пролази кроз дубоке промене, при чему бука у јавном мњењу распирује појмове као што су супериорност, судар цивилизација, сукоб култура и слично. Међутим, на истоку света Кина у новој ери истражује начине интеракције међу нацијама и цивилизацијама са својим јединственим културним духом обogaћеним концептом кинеске модернизације и визијом Си Ћинпинга о неопходности ширења сарадње међу различитим цивилизацијама. Посвећена размени и интеграцији различитих цивилизација и фокусирајући се на висококвалитетну сарадњу „Појас и пут“, Кина енергично унапређује повезивање људи, истовремено изграђујући мреже сарадње, између осталог, у образовању, здравству, спорту и туризму. Кинески предлог за глобализацију у ери после пандемије уздржава се од повлачења идеолошких линија, не циља на трећу страну, нити тежи формирању ексклузивног блока. Уместо тога, Кина заговара поштовање различитости и ради на изградњи заједнице са заједничком будућношћу за читаво човечанство.

Кључне речи: „Појас и пут“, сарадња, размена и учење, дијалог, повезаност роба, људи и идеја

Генерални секретар Си Ћинпинг је 15. марта 2023. први пут представио Глобалну цивилизацијску иницијативу у дијалогу Комунистичке партије Кине са светским политичким партијама у оквиру састанка на високом нивоу. Глобална цивилизацијска иницијатива, као и Глобална развојна иницијатива и Глобална безбедносна иницијатива, још једно су важно јавно добро које је Кина пружила у ново доба ради суочавања са заједничким глобалним изазовима и изградње заједничке будућности човечанства. Ове године се обележава десетогодишњица од када је генерални секретар

Си Ћинпинг предложио изградњу заједнице са заједничком будућношћу човечанства и иницијативу „Појас и пут“. Глобална цивилизацијска иницијатива додатно је проширила средства и путеве за изградњу заједнице за заједничком будућношћу човечанства, обогатила идеолошку конотацију „Појаса и пута“, понудила кинеска решења и кинеску мудрост у промовисању размене и узајамног учења цивилизација, као и унапређења напретка људске цивилизације.

У последњих неколико година међународна сцена доживљава дубоке промене. Још увек нису

елиминисани разни сукоби између различитих култура и цивилизација, а у арени међународног јавног мњења и даље се истичу појмови као што су надмоћност одређених цивилизација и судар цивилизација. Међутим, на источној страни света, у новом добу, Кина истражује начине интеракције између нација и цивилизација позивајући се на свој јединствени културни дух. Захваљујући сталној модернизацији, Кина је створила властиту и јединствену визију цивилизација. У дијалогу Комунистичке партије Кине са светским политичким партијама у оквиру састанка на високом нивоу, генерални секретар Си Ђинпинг истакао је да „пошто је будућност свих земаља блиско повезана, толеранција, коегзистенција, размена и узајамно учење између различитих цивилизација имају незаменљиву улогу у унапређењу процеса модернизације човечанства и подстицању врта светских цивилизација на цветање“. На основу карактеристика датог периода и развојног контекста Кине, Глобална цивилизацијска иницијатива сажима кинеску мудрост о управљању државом у новом добу, прати тренд светске модернизације и закон развоја људске цивилизације. Имајући на уму ову иницијативу, Кина ће удружити снаге са свим земаљама како би створила ново доба за глобалну цивилизацијску сарадњу путем размене и узајамног учења између цивилизација.

Различитост цивилизација је неопходан закон развоја људске историје

Људска историја односи се на разне цивилизације које заједно напредују у својој различитости.

Интеракција, укрштање и интеграција различитих цивилизација створили су могућности за напредак људског друштва и насликали разнобојну слику света који иде напред. Још у античко доба људи су створили низ различитих и оригиналних цивилизација, укључујући, између осталих, месопотамску цивилизацију, цивилизацију у долини Нила, цивилизацију у долини Инда, цивилизацију Жуте реке и реке Јангце, цивилизацију Маја, које су све сијале јединственим сјајем. Пре 2.000 година у Кини су се појавили Конфучије и Лао Це, у античкој Грчкој Сократ и Платон, као и многи други велики мислиоци, који су попут звезда заједно сијали и постали високе планине којима се диве будући нараштаји. Њихове идеолошке поставке и етичка начела створили су културне традиције различитих древних цивилизација и заједно упалили искре доба разума у људској цивилизацији.

С отварањем нових трговачких путева појединци из различитих цивилизација почели су све чешће да долазе на туђе територије. Размена и сарадња између цивилизација дале су подстрек напретку људског друштва. Четири велика кинеска изума пренети су у Европу преко арапског света, што је подстакло ренесансу и верске реформе и олакшало еманципацију ума и друштвени напредак у Европи. Џенг Хе је седам пута пловио западњачким морима на лађама пуним блага и раширио напредну технологију у Јужна мора, што је довело до цивилизовања и просвећења локалних заједница. Матео Ричи и Су Гванчи су заједно превели Еуклидове *Елементије*, означивши тако почетак размене између кинеске и западњачке

науке. Јасно се види да су размена и узајамно учење цивилизација послужили као основни облик друштвене интеракције људи у историји и да су имали велики значај за заједнички просперитет људских цивилизација. Повезивање регионалних цивилизација и укључивање глобалних цивилизација обезбедили су неисцрпан извор елемената за појаву нових филозофија и идеја, залажући се за стални развој у свим облицима.

Међутим, индустријска револуција је довела до брзих промена у равнотежи моћи између земаља. Услед ширења колонијализма, различитост светских цивилизација наишла је на озбиљне изазове. После два светска рата свет је успоставио основни ред и правила у међународним односима и ушао у период заснован на независним националним државама. Након више од стотину година напора, огроман број земаља у развоју напokon је кренуо властитим путевима модернизације, а колективни успон различитих група постао је неизбежан тренд светског развоја. Самим тим, многе древне цивилизације обновиле су своју виталност и самоувереност, враћајући светске цивилизације на пут разноврсног и инклузивног развоја, који се одликује отвореним дијалогом, узајамним учењем и међусобним коришћењем јаких страна. Извесно је да ће се различитост људских цивилизација поново појавити, баш као што ће односи између цивилизација сигурно постати равноправни. Ово је општи тренд историјског развоја човечанства и тежња свих људи. Генерални секретар Си Ђинпинг је у Глобалној цивилизацијској иницијативи нагласио следеће: „Ми се залажемо

за поштовање различитости цивилизација. Државе треба да подрже начела једнакости, узајамног учења, дијалога и инклузивности међу цивилизацијама, и да дозволе да културне размене превазиђу отуђеност, да узајамно учење превазиђе сукобе, а да коегзистенција превазиђе осећање надмоћности.“ У новом добу, вођена визијом једнакости, узајамног учења, дијалога и инклузивности између различитих цивилизација, Кина је почела да примењује у пракси и да се залаже за глобалну цивилизацијску размену и узајамно учење, подаривши кинеску мудрост и снагу у промоцији различитости, коегзистенције и развоја људских цивилизација.

Размена и узајамно учење између цивилизација има дубок утицај на мир и развој света

Док људско друштво улази у еру глобализације, размена и комуникација између цивилизација постале су интензивније него икада раније, дајући снажан подстицај друштвеном развоју и напретку. Међутим, у последњих неколико година међународна политичка и економска ситуација брзо се мењају, при чему се јављају трендови против глобализације, а често избијају све врсте сукоба. У поступању према вишеструким изазовима с којима се свет суочава, значај размене и узајамног учења између цивилизација постаје све наглашенији.

Размена и узајамно учење између цивилизација важна су покретачка снага за мир и развој света. Суочени с непрекидном паљбом,

незамисливим ужасима и све бројнијим сукобима у данашњем свету, ни „крај историје“ Френсиса Фукујаме нити „сукоб цивилизација“ Самјуела Хантингтона не могу променити кризе и дилеме савременог човечанства. Ове теорије у коначној анализи заговарају стандарде западњачке цивилизације и одступају од духа размене и узајамног учења између цивилизација. Стварност данашњег света доказала је да покушаји да се поједине цивилизације поставе изнад других, да се свет подели на непомирљиве блокове и запоставе могућности складне коегзистенције између цивилизација озбиљно ометају односе између различитих земаља и миран и стабилан развој међународног поретка. Генерални секретар Си Ђинпинг истакао је следеће: „Ми се залажемо за заједничке вредности човечанства. Мир, развој, једнакост, правда, демократија и слобода заједничке су тежње свих народа. Државе морају да буду отвореног ума да би цениле перцепцију вредности у различитим цивилизацијама и да би се уздржале од наметања сопствених вредности или модела другима и од изазивања идеолошких конфронтација.“ Заједничке вредности човечанства пружају основне смернице за све стране. Уздржавање од наметања сопствених вредности и модела другима представља израз политичке цивилизованости и историјски тренд људског развоја. Људска историја нам говори да је покушај успостављања уједињеног света с једном цивилизацијом само нереална фантазија. Само поштовањем политичких и економских система и верске филозофије у различитим историјским окружењима, културним

традицијама и посебним националним условима, као и повећањем људског препознавања склада без једнообразности и инклузивности цивилизација човечанство може пронаћи начин за коегзистенцију међу цивилизацијама која уклања препреке и неспоразуме, решава сукобе и конфликте и обезбеђује трајан мир и заједнички развој света.

Размена и узајамно учење између цивилизација могу помоћи државама у бољем наслеђивању и развоју њихових традиционалних култура. Хиљаде година људских цивилизација произвеле су дивне и разноврсне традиционалне културе у разним земљама као одличан темељ за свеобухватно културно и етичко стремљење свих народа који преставља јединствен културни идентитет разних народа. Лепа традиционална култура неке земље припада не само њеном народу већ и читавом свету. Како треба поступати према својој традиционалној култури? Ово је питање којим свака земља мора правилно да се позабави у процесу модернизације. Јасан одговор на ово питање понудио је генерални секретар Си Ђинпинг предлажући Глобалну цивилизацијску иницијативу: „Ми се залажемо за значај наслеђа и иновација цивилизација. Државе морају да у потпуности схвате значај своје историје и културе и повежу их са данашњицом, као и да се залажу за креативну трансформацију и иновативни развој својих лепих традиционалних култура.“ Размена и узајамно учење између цивилизација могу помоћи у ширењу традиционалних култура разних земаља по читавом свету, а истовремено им омогућити да упију сушти-

ну разних идеја и културолошких елемената, осавремењујући на тај начин у потпуности ту традиционалну културу и повећавајући њену виталност и утицај.

Размена и узајамно учење између цивилизација биће главни покретач глобализације у постпандемијској ери. Док се међународна заједница труди да брзо уклони негативни утицај пандемије ковида 19, развој и просперитет света захтевају међусобно разумевање, међусобну размену, међусобно учење и заједнички развој различитих цивилизација да би се спречио упорни начин мишљења усмерен против глобализације. Суочене са глобалним изазовима, мудрост и снага цивилизација још су потребније као чврсте смернице за опстанак и развој свих народа и држава. Кинески предлог за глобализацију у постпандемијској ери уздржава се од повлачења идеолошких линија, од примене дипломатије усмерене на вредности, не циља на трећу страну нити жели да формира искључиви блок. Уместо тога, Кина се залаже за поштовање различитости и ради на изградњи заједнице са заједничком будућношћу човечанства. Изградња такве заједнице не подразумева само блиску сарадњу у материјалном смислу него и постизање чврстог консензуса у културном и етичком смислу и учвршћивање идентитетских веза. Кроз међуцивилизацијску размену и узајамно учење државе могу повећати међусобно разумевање и признање, узети у обзир разумне разлоге за забринутост других земаља и истовремено тежити остварењу сопствених интереса и промовисати заједнички развој свих земаља док истовремено раде на сопственом развоју.

Кина у пракси доследно примењује и промовише размену и узајамно учење између цивилизација

Још од древних времена Кина је стварала визију различитости, толеранције и узајамног учења о цивилизацијама кроз своје мирне и пријатељске интеракције с разним земљама и цивилизацијама. Стари кинески мудраци одавно су увидели да не постоји једнообразни стандард за све на свету. Стога су поштовање различитости и посвећеност складној коегзистенцији претворени у суштину мисли и идеја које гаји древна кинеска мудрост. У *Књизи обрега* пише да „сва жива бића могу расти у складу не повређујући једни друге, а да различити путеви могу да постоје паралелно, не задирући један у други“. Ово запажање снажно истиче да развој ствари није могућ без заједничких темеља, уклањања разлика и трагања за отвореношћу и инклузивношћу. За време владавине западне династије Хан, древни Пут свиле који је отворила Кина није служио само као пут економске размене већ и као пут културне размене и међуцивилизацијског дијалога. Древни Пут свиле отворио је прозор интеракције и дијалога између арапске и западњачке цивилизације у земљама кроз које је пролазио. Повезивање људи, робе и идеја у великој мери је подстакло заједнички напредак цивилизација дуж Пута свиле. Истовремено, суочавајући се с разноврсним туђим културама, Кина је широкогрудно отворила врата инклузије и интеграције. С доласком разних култура настао је инклузивни идеолошки и

културни систем који спаја конфучијанизам, будизам и таоизам.

Поштујући пет принципа мирне коегзистенције као своју дипломатску смерницу, Кина се руководи том смерницом у потрази за заједничким темељима уз уважавање разлика, а посвећена је учешћу у међуцивилизацијској размени и дијалогу са свим етничким групама и регионима на равноправној и складној основи. Кина, посебно од реформи и отварања према свету, високо држи заставу мира и развоја, учествује у великој мери у дијалогу и размени између земаља и цивилизација истовремено промовишући своју независну и мировну спољну политику. Кина промовише заједничку сарадњу кроз заједничко учешће, одржава дугорочан пријатељски дијалог и сарадњу са главним земљама света, нарочито оних на Западу. У процесу размене и узајамног учења Кина је одувек била посвећена промовисању сарадње Југ-Југ и дијалога Север-Југ, као и увећавању координације и сарадње са земљама у успону и развоју. Кина заједно са земљама у развоју ради на проналажењу могућности и прилика за модернизацију и друштвени напредак.

Од XVIII националног конгреса Комунистичке партије Кине генерални секретар Си Ђинпинг придаје велики значај размени и узајамном учењу између цивилизација, па је предложио нову визију цивилизације која истиче прави пут за развој различитих цивилизација. Узимајући у обзир како домаћу, тако и међународну ситуацију, Кина је у новом добу успешно изнела важне идеје као што су иницијатива за изградњу заједнице са заједничком будућношћу човечанства, иницијатива „Појас и пут“, Глобална развојна иницијатива, Глобална

безбедносна иницијатива и Глобална цивилизацијска иницијатива, што показује кинеску широкогрудост и осећај одговорности за рад на миру и развоју читавог света.

Кина не само да заговара цивилизацијске размене и узајамно учење него их у пракси примењује и промовише. Вођена визијом изградње заједнице са заједничком будућношћу човечанства, Кина подстиче међуцивилизацијску размену и дијалог конкретним радњама. Својом посвећеношћу размени и интеграцији различитих цивилизација и усредсређеношћу на квалитетну сарадњу у оквиру иницијативе „Појас и пут“, Кина енергично унапређује директно повезивање људи путем ове иницијативе и гради мреже сарадње, између осталог, у образовању, здравству, спорту и туризму. Кина је развила нове моделе дијалога и сарадње између цивилизација. Успоставила је низ платформи за међуцивилизацијски дијалог, укључујући и дијалог Комунистичке партије Кине са светским политичким партијама у оквиру састанка на високом нивоу, Конференцију о дијалогу азијских цивилизација, Конференцију о дијалогу између кинеске и афричке цивилизације. Све ове платформе постале су механизми за отворену и равноправну комуникацију између цивилизација и пружају дуготрајан и снажан подстицај за још дубљу међуцивилизацијску размену и узајамно учење. У фебруару 2023. године Кина и Грчка су заједно основале Центар за древне цивилизације Кине и Грчке као добар пример размене и узајамног учења између кинеске цивилизације и страних цивилизација.

С обзиром на промене које се дешавају једном у веку, свет се поново нашао на историјском

Ли Јуан

Стварање новог доба за глобални цивилизацијски развој кроз ширу размену и узајамно учење

раскршћу. Глобална цивилизацијска иницијатива коју је предложио генерални секретар Си Ђинпинг изградила је мост међуцивилизацијске размене и узајамног учења са циљем подржавања светског мира и развоја. Као још један важан интелектуални допринос који је Кина дала људској цивилизацији, Глобална цивилиза-

цијска иницијатива кретаће се напред с Кином, земљом која се све више приближава центру светске сцене да би остварила дубоки утицај на облике и обрасце људске цивилизације, најавила ново доба развоја глобалне цивилизације и представила лепу визију светског процеса модернизације.

И СВЕТ И КИНА. Ручно израђене таписерије компаније Qinghai Shengyan Carpet Group Co, Ltd која се налази у централном подручју града Сининг. Ручно ткани тибетански теписи су 2006. године уврштени у Националну листу материјалног културног наслеђа.

Фото: Урош Шуваковић

Li Yuan

Shandong University
Executive Vice President and Professor of the
Institute of International Studies
Jinan (PR China)

**Creating a New Era for Global Civilization Development
by Deepening Exchanges and Mutual Learning**

Summary

78 |

The international landscape has undergone deep changes in the past years, whereas the noise in the public opinion gives rise to the notions such as superiority, collision of civilizations, conflict of cultures etc. However, in the east of the world, China in the new era explores ways of interaction between nations and civilizations with its unique cultural spirit enriched by the concept of Chinese modernization and Xi Jinping's vision of the necessity of cooperation expansion among diverse civilizations. Committed to exchanges and integration of different civilizations and focusing on the high-quality Belt and Road cooperation, China vigorously advances the connectivity of people while at the same time building cooperation networks in, among other things, education, health, sports and tourism. China's proposal for globalization in the post-pandemic era refrains from drawing ideological lines, not targeting a third party, nor striving for the formation of an exclusive bloc. Instead, China advocates respect of diversity and differences and works on building a community with the common future for whole humanity.

Keywords: "Belt and Road", cooperation, exchange and learning, dialogue, connectivity of goods, people and ideas